

Alcohol, drugs, medicijnen en werk

Werkend Nederland in 2018

Het gebruik van alcohol, drugs en medicijnen voor, tijdens en na werktijd kan een grote impact hebben op de veiligheid en gezondheid van medewerkers. Daarnaast kosten verzuim en productieverlies werkgevers jaarlijks veel geld. Het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) schat de kosten voor werkgevers door verzuim en productieverlies door alcoholgebruik op 1,3 miljard euro per jaar¹.

In deze infographic staan de meest recente cijfers over alcohol-, drugs- en medicijngebruik onder Nederlandse werkenden van 18 tot en met 67 jaar op basis van gegevens van de Aanvullende Module Middelen van de Leefstijlmonitor 2018². * Een korte omschrijving van Nederlandse werkenden in dit onderzoek: ongeveer zeven op de tien Nederlanders heeft betaald werk voor minstens twaalf uur per week³ en gemiddeld 34 uur per week. De gemiddelde werkende is 42 jaar oud en 54% van de werkenden is man, 46% vrouw. Van de werkenden is 14% laagopgeleid, 42% middelbaar opgeleid en 44% hoogopgeleid. 87% van de werkenden werkt in loondienst, 13% is zelfstandige.

Wat valt op

15,5% van de werkenden drinkt riskant. Dit betekent dat ongeveer 16 op de 100 werkenden zodanig drinken dat er problemen worden ervaren door het drinkgedrag, bijvoorbeeld verplichtingen niet na kunnen komen, spijt hebben van het alcoholgebruik of van anderen het advies krijgen om minder te drinken.

Werkenden verzuimen per jaar bijna **5,5 miljoen dagen** als gevolg van alcoholgebruik in hun werkzaamheden of andere bezigheden.

Werkenden die ADHD medicatie, cannabis of lachgas gebruiken, werken gemiddeld minder uren per week dan werkenden die deze middelen niet gebruiken.

Werknemers die wegens drugsgebruik verzuimen, deden dat in 2016 gemiddeld **3 dagen** per jaar.

*In deze infographic worden alleen significante verschillen benoemd. In de analyses is gecorrigeerd voor leeftijd, geslacht en opleidingsniveau. Deze infographic bevat géén informatie over het moment van gebruik (bijvoorbeeld in het weekend of doordeweeks) of de locatie van gebruik (bijvoorbeeld thuis of op de werkvloer).

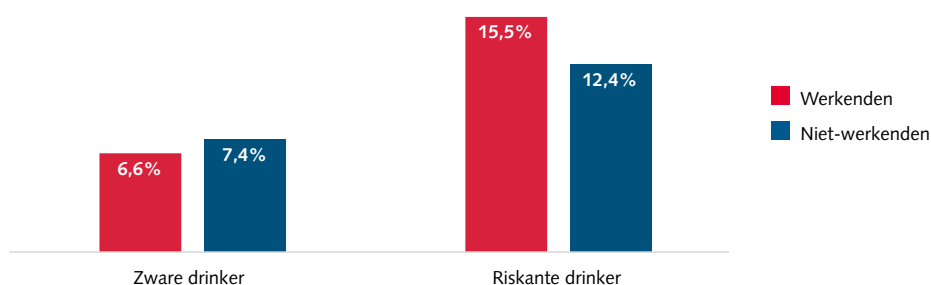
Alcohol

Alcoholgebruik onder **werkenden** en **niet-werkenden**

Een **zware drinker** drinkt minimaal 1 keer per week ten minste 4 (vrouwen) of 6 (mannen) glazen alcohol op 1 dag.

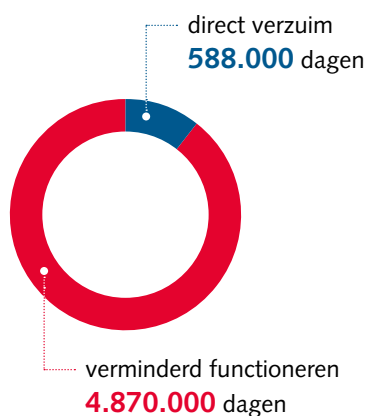
Een **riskante drinker** drinkt zodanig dat er problemen worden ervaren door het drinkgedrag, bijvoorbeeld verplichtingen niet na kunnen komen, spijt hebben van het alcoholgebruik of van anderen het advies krijgen om minder te drinken.

Over **werkenden**:

- **Werkenden** zijn vaker drinker (85,6%) dan **niet werkenden** (68,9%). **Niet-werkenden** drinken **vaker zwaar** dan **werkenden**.
- **Jongvolwassenen** (tot 25 jaar) **drinken vaker zwaar of riskant** dan **oudere leeftijdsgroepen**.
- **Mannen** **drinken vaker zwaar of riskant** dan vrouwen.

Verzuim onder **werkenden** wegens alcoholgebruik

Totaal verzuim wegens alcoholgebruik in dagen

Bij het aantal dagen verzuim wordt het totale verzuim genoemd. We maken onderscheid tussen **direct verzuim** en **verminderd functioneren**. Bij direct verzuim is iemand niet in staat zijn of haar werkzaamheden of andere bezigheden uit te voeren. Bij verminderd functioneren is iemand wel in staat zijn of haar werkzaamheden uit te voeren, maar minder veel of minder goed. Totaal verzuim is de optelsom van deze twee soorten verzuim, waarbij een dag verminderd functioneren meetelt als een halve verzuimdag. In het cirkeldiagram is te zien dat een groot deel van het verzuim (89%) bestaat uit dagen waarop **werkenden** verminderd functioneren vanwege alcoholgebruik.

Jongvolwassen **werkenden** verzuimen vaker wegens alcoholgebruik dan oudere leeftijdsgroepen.

Mannen en vrouwen verzuimen even vaak **direct**, maar **mannen functioneren vaker verminderd** dan vrouwen.

Van de **werkenden** die **drinken** (85,6%) verzuimt **18,1%** wel eens vanwege alcoholgebruik en dan gemiddeld **4,5** dagen per jaar (totaal verzuim). Dit telt op tot **5.458.000** dagen per jaar.

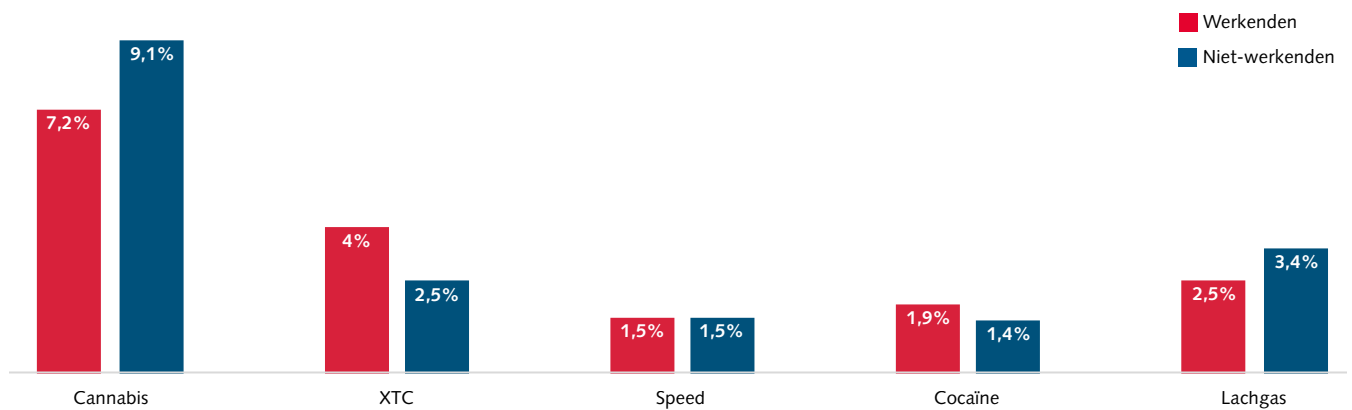

- Van de **werkenden** die **zwaar drinken** (6,6%) verzuimt **42,9%** wel eens vanwege alcoholgebruik en dan gemiddeld **9,6** dagen per jaar → Dit telt op tot **2.110.000** dagen per jaar
- Van de **werkenden** die **riskant drinken** (15,5%) verzuimt **47,1%** wel eens vanwege alcoholgebruik en dan gemiddeld **5,4** dagen per jaar → Dit telt op tot **3.122.000** dagen per jaar; ruim de helft van alle verzuimdagen door **werkenden** die drinken.
- **Werkenden** die zowel **zwaar** als **riskant drinken** (5,1%) verzuimen in totaal **1.974.000** dagen per jaar.

Drugs en medicijnen

Drugs- en medicijngebruik onder **werkenden** en **niet-werkenden**

Werkenden gebruiken minder vaak cannabis en lachgas dan **niet-werkenden**.

Werkenden gebruiken minder vaak ADHD medicatie (1,1% vs 2,1%) en slaapmedicatie (6,8% vs 15,2%) dan **niet-werkenden**.

Werkenden die cannabis of lachgas gebruiken, werken gemiddeld minder uur per week dan **werkenden** die deze middelen **niet gebruiken**.

Zelfstandigen gebruiken vaker xtc dan **werkenden in loondienst** (4,3% vs 3,9%).

Verzuim onder **werkenden** wegens drugsgebruik

In 2018 is het verzuim wegens drugsgebruik niet bepaald. In 2016 is het verzuim vanwege drugsgebruik in de afgelopen 30 dagen bepaald. Bijna vijf procent (4,8%) van de beroepsbevolking gebruikte drugs in de afgelopen 30 dagen, van hen had bijna zes procent (5,9%) in de afgelopen 12 maanden verzuimd vanwege drugsgebruik. Degenen die verzuimden vanwege drugsgebruik, verzuimden gemiddeld 3 dagen per jaar.

Voorkomen van bedrijfsschade als gevolg van alcohol-, drugs- en medicijngebruik

Met het opstellen van een Alcohol-, Drugs- en Medicijnbeleid (ADM-beleid) zetten bedrijven in op het zoveel mogelijk voorkomen van bedrijfsschade als gevolg van middelengebruik. Daarnaast geeft een bedrijf hiermee aan zich verantwoordelijk te voelen voor het welzijn en de veiligheid van alle medewerkers en geeft daarmee vorm aan goed werkgeverschap. Het Trimbos-instituut heeft in opdracht van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid een handreiking met bijbehorend format ontwikkeld om bedrijven te ondersteunen in het opstellen van een ADM-beleid. Zie de website van het Trimbos-instituut voor meer informatie.

Methode

De Leefstijlmonitor (www.leefstijlmonitor.nl) verzorgt de gegevensverzameling op het gebied van leefstijl-gerelateerde thema's, zoals roken, alcohol- en drugsgebruik, bewegen en voeding. Onderdeel van de Leefstijlmonitor is de jaarlijkse Gezondheidsenquête⁴. Dit onderzoek geeft een zo volledig mogelijk overzicht van (ontwikkelingen in) de gezondheid van de bevolking in Nederland van 18 jaar en ouder. Daarnaast is de LSM-A Middelen een tweejaarlijkse dieptestudie van de Leefstijlmonitor. Hierin wordt nader ingegaan op de aard en frequentie van het gebruik van tabak, alcohol en drugs. De Gezondheidsenquête en LSM-A zijn twee losstaande onderzoeken. Beide onderzoeken zijn zoveel mogelijk vergelijkbaar opgezet. Echter zijn er verschillen tussen de twee onderzoeken te benoemen zoals manier waarop de vragenlijst wordt afgenomen, steekproeftrekking en beloning voor deelname. Dit kan er voor zorgen dat cijfers uit beide onderzoeken verschillen. In de huidige resultaten wordt gebruik gemaakt van data van de volwassen bevolking van 18 tot en met 67 jaar (n=8.324) uit de LSM-A 2018². Ter controle is voor werkenden een vergelijking gemaakt tussen de Gezondheidsenquête 2018 en de LSM-A 2018 wat betreft middelengebruik. Hieruit kwamen geen grote verschillen in het gebruik van alcohol, cannabis of een andere drugs, maar er waren in de LSM-A iets minder zware drinkers onder de werkenden. Hierdoor kan het aantal verzuimdagen onder de zware drinkers een onderschatting zijn. De cijfers over verzuim wegens drugsgebruik komen uit de LSM-A 2016.⁵

Referenties

1. de Wit G.A., van Gils P.F., Over E.A.B., et al. Maatschappelijke kosten-baten analyse van beleidsmaatregelen om alcoholgebruik te verminderen. Bilthoven: RIVM, 2018 (herziene versie van RIVM rapport uit 2016).
2. LSM-A Middelen/Leefstijlmonitor, Trimbos-instituut i.s.m. RIVM en CBS, 2018.
3. Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). <https://www.cbs.nl/nl-nl/onze-diensten/methoden/begrippen?tab=b#id=beroepsbevolking--12-uurgrens--> Geraadpleegd op 12 oktober 2020.
4. Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor, CBS i.s.m. RIVM en Trimbos-Instituut.
5. LSM-A Middelen/Leefstijlmonitor, Trimbos-instituut i.s.m. RIVM en CBS, 2016.

Colofon

Trimbos-instituut / in opdracht van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Auteurs: Camilla de Jong, Marlous Tuijthof en Maddy Blokland

Vormgeving: Canon Nederland N.V.

Publicatie: december 2020